

A magyar-olasz diplomáciai kapcsolatok felvétele a második világháború után ^[1]

„Értesítem Követségi Tanácsos Urat, hogy a SZEB hozzájárul ahhoz, hogy Magyarország és Olaszország között a diplomáciai kapcsolat felvétessék.” (távirat, 1946. július 15.) – Az alábbiakban közölt levéltári források 1945 májusa és 1946 októbere között keletkeztek, és a két ország közötti kapcsolatfelvétel fontosabb állomásait mutatják be, egészen a külügyi kapcsolatok követi szintre emeléséig.

Bevezetés

1944 júniusában az angol és az amerikai csapatok megszállták az olasz fővárost. Ennek következtében a magyar kormány kérésére a római svéd követség vette át a magyarok érdekképviseletét Olaszországban, miközben a Magyarországon élő olaszok képviseletét szintén a svédek látták el. A magyar-olasz diplomáciai kapcsolatok újrafelvitelére irányuló törekvések 1945 decemberében az olasz fél kezdeményezésére indultak meg (*Nagylaki Endre: Iratok a magyar-olasz diplomáciai kapcsolatok 1945-1964 közötti történetéhez. Archivnet, 5. évf. 1. sz.*). Magyarország a Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEB) jóváhagyása után kezdte meg a kapcsolatfelvételt Olaszországgal. A külügyi feladatokat ebben az időszakban ügyvivők látták el.

Az alábbiakban közölt levéltári források 1945 májusa és 1946 októbere között keletkeztek, és a két ország közötti kapcsolatfelvétel fontosabb állomásait mutatják be, egészen a külügyi kapcsolatok követi szintre emeléséig. Valamennyi itt közölt irat a Magyar Országos Levéltár külügyminisztériumi iratanyagában található. Az első dokumentum, egy jegyzőkönyv, amely egy Magyarországon élő olasz egyetemi tanár, Rodolfo Mosca kezdeményezésére készült a hazánkban tartózkodó olasz állampolgárok érdekképviseletének ügyében. A jegyzőkönyvből kiderül, kik és miként látták el ezt a feladatot.

Rodolfo Mosca 1905. február 21-én született az olaszországi Castelbologionében. Jogból és politikai tudományokból szerzett diplomát. 1929 és 1936 között a páviai egyetemen megbízott előadóként dolgozott, majd 1936 és 1951 között a budapesti egyetem filozófia tanszékén olasz kultúrtörténetet, 1952-től a firenzei egyetemen történelmet és politikatudományokat tanított. 1957-től a baltimore-i John Hopkinss Egyetem bolognai intézetében dolgozott. Három magyar vonatkozású tudományos mű szerzője.

A második és a harmadik dokumentum egy-egy távirat, amelyek arról tanúskodnak, hogy a SZEB hozzájárult az olasz-magyar diplomáciai kapcsolatok újrafelviteléhez. A továbbiakban egy, a magyar külügyminiszternek címzett levél olvasható, amelyben közlik, hogy a budapesti olasz misszió mikor indul Magyarországra. A misszió jelentőségét az adta, hogy később átalakult követséggé. Az utolsó forrás egy minisztériumi feljegyzés a budapesti olasz és a római magyar követség megalakulásáról, amellyel a két ország között helyreállt a teljes körű diplomáciai kapcsolat.

Források

M. kir. belügyminiszter Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóság Jegyzőkönyv

Másolat:

Készült Budapesten a KEOKH-nál [Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hivatal], 1945. évi május hó 14. napján. Mosca Rodolfo Castel boglione születésű 1905. évbéli, r. kath. vallású egyetemi tanár foglalkozású olasz állampolgár budapesti lakossal /lakik Múzeum krt. 6-8./ az alábbi ügyben:

Múlt év októberében a Magyarországon élő olasz állampolgárok érdekeinek képviseletét a budapesti svéd követség vette át. A követségen ennek megfelelően egy olasz osztályt állítottak fel, amelynek a vezetője Antonio Widmár és Ermanno Narik lettek. A fővárosnak az oroszok által történt megszállása után a svéd követség a fővárost elhagyta. Miután akként az itt élő olasz állampolgárok érdekképviselet nélkül maradtak volna, Narik és Widmár az orosz katonai parancsnokságnak, az ellenőrző bizottság orosz osztályának és a magyar kormányknak bejelentették abbéli szándékukat, hogy az itt élő olasz állampolgárok érdekeit továbbra is ők képviselik. A magyar kormány bejelentésüket tudomásul vette, az orosz hatóságok pedig ezen túlmenően azt a rendelkezésüket közölték, hogy a Németországból Magyarország felé irányított és Budapesten gyűjtött olasz állampolgár hadifoglyok itt tartózkodásuk alatti élelmezéséről és hazájukba való továbbszállításukról a Nemzetközi Vöröskereszt segítségével nekik kell közreműködniük.

Az orosz hatóságok rendelkezése kiterjedt arra is, hogy a bizottságnak elő kell segítenie, illetőleg meg kell szerveznie az itt élő olasz állampolgároknak Itáliába való hazatérését.

Ily előzmények után alakult meg a Semmelweis u. 2. sz. alatt /előzőleg Kaas Ivor u. 10./ a „Rappresentansa degli interessi del Regno d'Italia in Ungheria”, melynek a feladata kizárólag az, amit fentebb megjelöltem. E működés keretén belül a bizottság, illetőleg a képviselet március és április hónapokban két vonatot indított Budapestről Bukarest, illetve Isztambul irányában Magyarországon élt olasz állampolgárokkal; a képviselet közreműködik a foglyoknak a budapesti gondozásában. Egyéb - képviseleteteket megillető - jogokat nem gyakorolt, illetve tevékenységeket nem fejt ki.

A képviselet személyzetéhez tartozik a nevezettek és magamon kívül Giorgio Perlasca, dr. Emiliano Rigoli és néhány más előttem ismeretlen nevű olasz állampolgárságú tisztviselő.

Tudomásom van arról, hogy Budapesten az olasz intézet Sándor utcai székházában Giovanni Rossi olasz állampolgár hasonló tevékenységet fejt ki, anélkül, hogy erre az orosz hatóságoktól felhatalmazást, illetőleg felhívást kapott volna. Rossi közlése szerint a budapesti Nemzeti Bizottságtól van felhatalmazása a mi képviseletünkhöz hasonló tevékenységre. E tevékenységet továbbra is magánjellegűnek kell tekintenem, mert véleményem szerint a Nemzeti Bizottság ily értelmű megbízást Rossinak végérvényesen nem adhatott.

Végül megemlítem, hogy a bukaresti olasz követségtől a fent megjelölt képviseletnek az ügyek intézésére felhatalmazása van és a segélyezésre a bukaresti követség 200 000 pengőt küldött.

Felolvasás és olasz nyelven való megmagyarázás után helybenhagyva aláíratott.

Aláírás s.k.

Kmft.

Rodolfo Mosca s.k.

MOL. XIX-J-1-k. 6. d. (Magyar Országos Levéltár - Külügyminisztérium - Általános iratok - Olaszország - 6. doboz.)

A SZEB értesítése a diplomáciai kapcsolatok felvételéről

a.

„Értesítem Követségi Tanácsos Urat, hogy a SZEB hozzájárul ahhoz, hogy Magyarország és Olaszország között a diplomáciai kapcsolat felvétessék.” (távirat, 1946. július 15.)

MOL. XIX-J-1-k 6. d. (Magyar Országos Levéltár - Külügyminisztérium - Általános iratok - Olaszország - 6. doboz.)

b.

Ford. Dr. Wolff János rdszds.
Budapest, 1946. július 19.

MAGYARORSZÁGI SZÖVETSÉGES ELLENŐRZŐ BIZOTTSÁG

1946. július 17.

Miniszterelnök Úr!

Gyöngyösi úrnak, Magyarország Külügyminiszterének szóbeli kérdésére van szerencsém közölni, hogy a Magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság nem tesz észrevételt az ellen, hogy Magyarország Kormánya elismerje Giral köztársasági spanyol kormányát, és hogy Magyarország felvegye a diplomáciai kapcsolatokat Romániával, Bulgáriával és Itáliával.

Fogadja Miniszterelnök Úr őszinte tiszteletem nyilvánítását.

V. SZVIRIDOV s. k.
altábornagy

Nagy Ferenc úrnak,
a Magyar Kormány Miniszterelnökének

Budapest.

MOL. XIX-J-1-k 6. d. (Magyar Országos Levéltár - Külügyminisztérium - Általános iratok - Olaszország - 6. doboz.)

Levél a diplomáciai kapcsolatok felvételéről

a.

1305/1946.szám.

Róma, 1946. augusztus hó 14-én.
Tárgy: A budapesti olasz misszió
elindulása.
Előirat: 957/1946. sz. jel.

Tisztelettel jelentem, hogy a budapesti olasz misszió Assettati követségi tanácsos vezetésével előreláthatólag folyó hó 24. vagy 25-én indul el állomáshelyére. Assettati követségi tanácsos oly értelmű utasítást kapott, jelentse be a Miniszter Úrnak, hogy miután ma már semmi akadálya nincs a diplomáciai kapcsolatok felvételének /olasz részről már régóta nincs, tekintve, hogy a Mc Millan-féle deklaráció értelmében Olaszországnak már 1945 utolsó negyede óta szabadságában áll bármely állammal felvenni a diplomáciai kapcsolatokat/, olasz részről örömmel üdvözlőlnék a követségek kölcsönös felállítását. Az eljárás technikai részét tekintve olasz részről javasolnák az olasz-osztrák és olasz-görög sémát, ahol a már meglévő missziók alakultak át követséggé egy ügyvivő kinevezésével, ez utóbbi vezetése alatt. Amennyiben a magyar kormány e javaslatot elfogadná, Assettati vonatkozó jelentése után utasítást kapna, hogy notifikáltassa saját magát, mint ügyvivőt. Assettati követségi tanácsos és beosztottjainak várható érkezéséről táviratilag fogok jelenteni, amint az elutazás végleges időpontjáról tájékoztatnak.

miniszteri titkár

Gyöngyösi János úrnak
magyar külügyminiszter

Budapest.

MOL XIX-J-1-k 6. d. (Magyar Országos Levéltár - Külügyminisztérium - Általános iratok - Olaszország - 6. doboz.)

b.

Pro domo:

Megjelent a Protocoleban Assettati olasz követségi tanácsos és a mellékelt jegyzéket nyújtotta át, amelyben közölte De Gasperi olasz külügyminiszter választáviratát. Ezek szerint folyó évi október hó 1-ével a magyar-olasz diplomáciai viszony ismét felvételre került, és a budapesti olasz valamint a római magyar követség megalakultnak tekintendő.

Assettati kérte a külügyminisztérium közbenjárását, hogy a Miniszterelnök Úrnál jelentkezhessenek, a Köztársasági Elnök Úrnál felirakozhassék és a továbbiakban a külügyminisztérium főtisztviselőinél valamint párt- és kormányméltóságoknál látogatást tehessen. Kifejezetten hangsúlyozta azon reményét, hogy a diplomáciai kapcsolat felvételéről valamint az Ő ügyvivői megbízatásáról szóló sajtócommuniqué-t az egész magyar sajtó közölni fogja.

Kérik a kb. t. Sajtóosztály, hogy kb. a következő communiqué közzétételéről gondoskodni szíveskedjék:

Az olasz és magyar kormány közt lefolyt táviratváltás eredményeként a két állam folyó évi október hó 1-vel újból felvette a diplomáciai kapcsolatot, és ennek folytán a mindkét államban működő missziók követségekké alakultak át.

MOL XIX-J-1-k 7. d. (Magyar Országos Levéltár - Külügyminisztérium - Általános iratok - Olaszország - 7. doboz.)

Címkék:

[SZEB](#) ^[2]

[külügyminisztérium](#) ^[3]

[Olaszország](#) ^[4]

Kiadás: 5. évfolyam (2005) 4. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/diplomacia/a_magyarolasz_diplomaciai_kapcsolatok_felvetele_a_masodik_vilaghaboru_utan.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/diplomacia/a_magyarolasz_diplomaciai_kapcsolatok_felvetele_a_masodik_vilaghaboru_utan.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szeb>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kulugyminiszterium>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/olaszorszag>